

Roczne
sprawozdanie
merytoryczne

2023

WPROWADZENIE

Fundacja Centrum im. prof. Bronisława Geremka powstała w grudniu 2008 roku z inicjatywy rodziny i przyjaciół tragicznie zmarłego prof. Bronisława Geremka – wybitnego historyka, człowieka „Solidarności”, jednego z ojców niepodległości, wybitnego męża stanu, Europejczyka.

Naszą misją jest upamiętnianie oraz ochrona myśli i dorobku Profesora. Promujemy reprezentowane przez niego wartości życia publicznego, popularyzujemy wartości europejskie oraz tworzymy przestrzeń do działania dla zaangażowanych osób wyznających powyższe wartości.

Podobnie jak nasz Patron znamy wartość zjednoczonej Europy. Jesteśmy gotowi, by o nią walczyć, wspierając niezależną edukację, dostęp do rzetelnej wiedzy i promując idee europejskie.

PROGRAMY FUNDACJI GEREMKA

W 2023 roku nasze działania skoncentrowane były na przeciwdziałaniu dezinformacji i mowie nienawiści w social mediach oraz zwiększaniu i upowszechnianiu wiedzy o wartościach europejskich, Unii Europejskiej i dorobku profesora Bronisława Geremka. .

PRZECIWDZIAŁANIE DEZINFORMACJI I MOWIE NIENAWIŚCI

W ramach projektu **Counter-hate** badaliśmy mowę nienawiści na polskojęzycznym Twitterze (obecnie serwis X). Opublikowaliśmy drugi raport analizujący mowę nienawiści „Przyjdą i zabiorą: antyukraińska mowa nienawiści na polskim Twitterze”, który zaprezentowaliśmy podczas konferencji podsumowującej monitoring. Zwieńczeniem projektu była kampania w mediach społecznościowych „Otwarty Słownik Mowy Nienawiści”, w której uczestniczyły Fundacja Geremka i Helsińska Fundacja Praw Człowieka, a także influencerzy i influencerki. W kampanii wzięły udział m.in. Małgorzata Szumowska, Paulina Mikuła, dr Andrzej Silczuk, Marta Niedźwiecka, prof. Aleksandra Przegalińska, Marcin Wojdak, Olga Drenda, Crazy Nauka, Przemek Staroń.

Projekt finansowany z funduszy Komisji Europejskiej w ramach Justice Programme (JUST) I Rights, Equality and Citizenship Programme (REC).

Raport “Przyjdą i zabiorą. Antyukraińska mowa nienawiści na polskim Twitterze”

Otwarty słownik MOWY NIENAWIŚCI

W kampanii wzięły udział m.in. Małgorzata Szumowska, Paulina Mikuła, dr Andrzej Silczuk, Marta Niedźwiecka, prof. Aleksandra Przegalińska, Marcin Wojdak, Olga Drenda, Crazy Nauka, Przemek Staroń

W tym samym czasie rozpoczęliśmy kilkumiesięczny monitoring polskojęzycznych mediów społecznościowych, prowadzony przez zespół projektu **Wojownicy Klawiatury**, którego celem było **przeciwdziałanie antyukraińskiej dezinformacji**. Działanie monitoringowe było rozwinięciem projektu Counter-hate. Inwazja rosyjska wiąże się z oczywistą motywacją Kremla do prowadzenia działań dezinformacyjnych i propagandowych, oraz z powstaniem w Polsce podatnego gruntu dla tych operacji. Projekt współfinansowany był przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności w ramach programu Wspieramy Ukrainę.

Przeprowadzony przez Fundację monitoring dostarczył wniosków o metodach oraz narracjach dezinformacji antyukraińskiej. Przedstawiliśmy je w **7 raportach**, spośród których 5 stanowiły szczegółowe opracowania przykładów wraz z wnioskami roboczymi, a 2 zawierały poszerzone opisy narracji. Finalny raport objął również rekomendacje użyteczne dla osób/organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem dezinformacji – w tym zakresie przedstawiliśmy spostrzeżenia na temat czynników społecznych, proponowanych grup docelowych, a także zalecenia dotyczące działań i treści w mediach społecznościowych.

Raporty tworzyliśmy z myślą o przedstawicielach mediów, ale udostępnialiśmy wszystkim podmiotom zainteresowanym problematyką przeciwdziałania dezinformacji i mowie nienawiści. Są ogólnodostępne na stronie internetowej Fundacji. Włączyliśmy je również do własnej działalności w zakresie edukacji medialnej. Opracowane przypadki dezinformacji przedstawialiśmy podczas prowadzonych szkoleń oraz w mediach (Gazeta Wyborcza, Radio Emaus, TOK FM, Radio Svoboda).

Równolegle do monitoringu prowadziliśmy komunikację reaktywną – fact-checking i debunking – która opierała się na materiałach z monitoringu. Treści komunikowane przez nas w mediach społecznościowych i na stronach www (artykuły, posty, materiały wideo) rozbrajały fake newsy i prostowały (debunkowały) dezinformację. Opublikowaliśmy również rekomendacje do przeprowadzenia kampanii pozytywnej na temat uchodźców wojennych z Ukrainy w Polsce.

Zespół **Wojowników Klawiatury** – oprócz prowadzonego monitoringu oraz prowadzonej komunikacji reaktywnej – prowadził również działania edukacyjne. Przeprowadziliśmy ponad 60 szkoleń z kompetencji medialnych oraz przeciwdziałania dezinformacji. Ponad 2000 uczestników w całej Polsce zdobyło dzięki temu cenne narzędzia i wiedzę, która pozwala im na krytyczne analizowanie treści w mediach. Odwiedziliśmy różne zakątki Polski, aby dotrzeć do jak największej liczby osób.

W 2023 roku rozpoczęliśmy **Cyfrową Akademię Walki z Dezinformacją**. Razem z grupą 30 osób w ciągu kilku miesięcy spędziliśmy łącznie 20 godzin na warsztatach i szkoleniach online. Przedstawiliśmy teorię i praktykę – pokazywaliśmy, jak weryfikować informacje w sieci i korzystać bezpiecznie z mediów społecznościowych, zwiększaliśmy wrażliwość na higienę cyfrową, korzystaliśmy z różnych narzędzi analitycznych i OSINTowych by weryfikować informacje. W projekcie naszymi partnerami były dwie organizacje fact-checkingowe: Fakenews.pl i Pravda. Ponadto, na zlecenie Parlamentu Europejskiego, realizowaliśmy cykl szkoleń dla społeczności wspólnie.eu z kompetencji medialnych **Nie daj się dezinformacji!**

Kolejny duży projekt z prowadzenia edukacji medialnej realizowaliśmy dzięki finansowaniu przez Biuro ds. Kultury i Edukacji Departamentu Stanu USA, wdrażanemu przez Meridian International Center.

W ramach którego przeprowadziliśmy szkolenia dla uczniów, kadr pedagogicznych oraz edukatorów i edukatorek oraz seniorów z całej Polski.

Pod koniec roku 2023 rozpoczęliśmy współpracę z Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej w Polsce przy organizacji **cyklu szkoleń z kompetencji cyfrowych i przeciwdziałania dezinformacji, skierowanych do rad pedagogicznych**. Szkolenia dotyczą działania mediów społecznościowych, rozpoznawania dezinformacji i fake newsów. Podczas nich kładziemy szczególny nacisk na bezpieczeństwo w sieci, a uczestnicy i uczestniczki poznają m.in. dostępne w internecie narzędzia do weryfikowania informacji. Po zakończeniu szkoleń stacjonarnych otrzymują pakiet materiałów potrzebnych do samodzielnego przeprowadzenia zajęć dla swojej klasy.

UPOWSZECHNIANIE WIEDZY O UNII EUROPEJSKIEJ

Kolejnym dużym projektem Fundacji Geremka była organizacja **Szkoleń Parlamentu Europejskiego dla młodych dziennikarzy i dziennikarek**. W 2023 roku odbyły się dwie edycje 3-dniowych szkoleń, w których łącznie wzięło udział 38 młodych dziennikarzy i dziennikarek z mediów lokalnych i ogólnopolskich. Siedmioro spośród uczestników i uczestniczek pierwszej edycji szkolenia otrzymało zaproszenie do kontynuowania szkolenia w Brukseli, sześcioro uczestników i uczestniczek drugiej edycji wyjdzie na podobne szkolenie w marcu bieżącego roku.

Jest to międzynarodowy projekt Parlamentu Europejskiego, w ramach którego Fundacja Geremka we współpracy z Agorą i Gazetą Wyborczą organizowała szkolenie w Polsce. Zajęcia prowadzili dziennikarze i dziennikarki z dużym doświadczeniem pracy w zawodzie: Łukasz Lipiński, Agata Kowalska, Justyna Dobrosz-Oracz, Bartosz Wieliński, Miłosz Wiatrowski-Bujacz, Zosia Wanat, Maciej Czajkowski, Piotr Stasiński, Dorota Wysocka-Schnepf oraz eksperci Piotr M. Kaczyński, Marek Prawda i Filip Szulik-Szarecki. Projekt cieszy się dużym zainteresowaniem i będzie kontynuowany przez najbliższe lata.

Na zlecenie biura Parlamentu Europejskiego w Polsce zorganizowaliśmy konkurs **Demokracja w działaniu**, mający na celu promocję społeczności wspólnie.eu. W projekt zaangażowane były twórczynie cyfrowe – Martyna Zachorska, Paulina Górka i Wiktoria Głowienkowska.

Fundacja Geremka jest liderem międzynarodowego konsorcjum, który realizuje projekt **BORN in EU**, wpisujący się w działania profrekwencyjne wśród młodych ludzi przed wyborami do Parlamentu Europejskiego w czerwcu 2024. Projekt realizowany jest w pięciu krajach: Polsce, Grecji, Hiszpanii, w Niemczech i we Włoszech, a finansowany ze środków Komisji Europejskiej.

W ramach projektu w każdym z krajów przeprowadziliśmy 5 warsztatów „Młodzi a polityka”, podczas których poznawaliśmy motywacje młodzieży do angażowania się lub nieangażowania w działania polityczne i społeczne. Uczestnicy i uczestniczki warsztatów dzielili się swoją perspektywą – osoby urodzonej i dorastającej w Unii Europejskiej – a także mieli okazję przedstawić swoje marzenia dotyczące UE. Finałem projektu będzie dwudniowe wydarzenie w Brukseli, zorganizowane dla najbardziej aktywnych uczestników i uczestniczek ze wszystkich państw biorących udział w projekcie, jak również profrekwencyjna kampania prowadzona w mediach społecznościowych przed wyborami europejskimi.

Od 2010 roku prowadzimy **Warsztaty Historyczne „Przez współczesność do historii”** dla warszawskiej młodzieży ze szkół średnich. W 2023 roku młodzież pracowała w trzech grupach tematycznych: globalnej, europejskiej i polskiej. Warsztaty prowadził Aleksander Pawlicki. W ramach warsztatów odbyły się spotkania z Mariuszem Szczygłem, Dorotą Warakomską i Tomaszem Hen-Konarskim. Grantodawca: Urząd m.st. Warszawy.

Również dla młodzieży z warszawskich szkół średnich realizowaliśmy projekt **Dialog w Integracji. Integracja w Dialogu**, w ramach którego prowadziliśmy cykl warsztatów dla młodzieży z Polski i Ukrainy w zakresie dialogu, integracji i równości. Wspólnie zastanawialiśmy się jak powinien wyglądać proces integracji w szkole i w mieście. Jak wdrażać narzędzia: dialogu, tolerancji, włączenia społecznego, akceptacji mimo różnic. Poznawaliśmy mechanizmy tworzenia wspólnej przestrzeni, w której – mimo różnego miejsca urodzenia – każdy czuje się szanowany, rozumiany, a przede wszystkim bezpieczny. Grantodawca: Urząd m.st. Warszawy.

W styczniu 2023 roku opublikowaliśmy broszurę podsumowującą trzecią edycję projektu **Szkoła Równego Traktowania**. Publikacja ta jest jednym z rezultatów pracy uczestników i uczestniczek projektu. Zawiera opis szesnastu projektów antidyskryminacyjnych przeprowadzonych w szkołach i społecznościach lokalnych. Projekt finansowany był ze środków EOG.

We współpracy z Grupą Renew Europe kontynuowaliśmy **program stażowy im. prof. Bronisława Geremka w Parlamencie Europejskim** dla młodych osób z krajów z Grupy Wyszehradzkiej. Program obejmuje 5-miesięczny płatny staż w PE w Grupie Renew (Odnówić Europę). Skierowany jest do młodych osób w wieku 18-30 lat, zaangażowanych obywatelsko lub politycznie, które udokumentują swoje proeuropejskie nastawienie oraz zrozumienie dla wspólnych europejskich wartości, jak prawa człowieka czy rządy prawa. Program otwarty jest dla obywateli i obywateli z Polski, Czech, Słowacji i Węgier.

Pod koniec roku 2023 rozpoczęliśmy współpracę z Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej w Polsce przy organizacji **cyklu szkoleń z kompetencji cyfrowych i przeciwdziałania dezinformacji, skierowanych do rad pedagogicznych**. Szkolenia dotyczą działania mediów społecznościowych, rozpoznawania dezinformacji i fake newsów. Podczas nich kładziemy szczególny nacisk na bezpieczeństwo w sieci, a uczestnicy i uczestniczki poznają m.in. dostępne w internecie narzędzia do weryfikowania informacji. Po zakończeniu szkoleń stacjonarnych otrzymują pakiet materiałów potrzebnych do samodzielnego przeprowadzenia zajęć dla swojej klasy.

Kolejny nasz projekt **Przystanek: Edukacja** jest odpowiedzią na problemy dotyczące braku rzetelnej informacji o Unii Europejskiej i negowania wartości UE. Projekt zakłada organizację trzech Przystanków: Edukacja w trzech różnych regionach Polski – tych gdzie dominują postawy antyunijne i eurosceptyczne. Każdy przystanek będzie składał się z dwóch weekendowych zjazdów. Projekt skierowany jest do uczennic i uczniów, a także nauczycielek i nauczycieli aktywnych w swoich społecznościach szkolnych i lokalnych. Dotyczy podnoszenia wiedzy o Karcie Praw Podstawowych, Unii Europejskiej, jej wartościach i prawach człowieka w niej obowiązujących. Pierwszy Przystanek odbędzie się w Lublinie na początku 2024 roku. Projekt współfinansowany przez Komisję Europejską w ramach Projektu „Building Bridges - Civic Capital in Local Communities”, realizowanego ze środków programu CERV finansowanego ze środków Komisji Europejskiej w ramach programu „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości” na lata 2021 – 2027.

INNE DZIAŁANIA FUNDACJI

W sierpniu 2023 roku, w rocznicę podpisania porozumień sierpniowych, uczestniczyliśmy w uroczystym odsłonięciu **muralu profesora Bronisława Geremka** na warszawskiej Woli. Mural jest ostatnią częścią tryptyku artystycznego: Kuroń – Lityński – Geremek, realizowanego przez Wolskie Centrum Kultury w ramach upamiętniania najważniejszych postaci kreujących polską demokrację. Mural powstał w ramach Święta Demokracji 2023, którego partnerem była Fundacja Geremka. Mural można podziwiać na murach XXX Liceum Ogólnokształcącego im. Jana Śniadeckiego przy ul. Wolność 1/3.

W 2023 roku wraz z innymi organizacjami realizowaliśmy cykl debat **Jaka Polska po wyborach?** z udziałem przedstawicieli i przedstawicielek demokratycznych partii politycznych, czego rezultatem było wydanie raportu „Jaka Polska po wyborach 2023?”. Angażowaliśmy się również w akcje profrekwencyjne oraz apele (m.in. o udział w wyborach parlamentarnych) przed wyborami parlamentarnymi 2023.

Ze środków Fundacji im. Stefana Batorego wparliśmy przygotowanie opracowania **„Media obywatelskie - założenia ustawy o mediach służby publicznej”** pod redakcją r. pr. Karola Kościńskiego. Dokument prezentowany był opinii publicznej w mediach, na Konferencji Uniwersytetu Adama Mickiewicza „Likwidacja czy reforma mediów publicznych”, na konferencji Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku, w trakcie „Igrzysk Wolności” w Łodzi oraz podczas konferencji Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych „Pomysł na Polskę”.

